

LUONTOSelvitys

23701572 MT900 HYRYNTIE

KUHMON KAUPUNKI

2.11.2020

**SWECO INFRA & RAIL
OULU**

1 (19)

Sweco Infra & Rail Oy

Ilmalanportti 2, 00240 **Helsinki**
Rautatienkatu 33, 90100 **Oulu**
Hatanpään valtatie 11, 33100 **Tampere**
Uudenmaankatu 19 A, 20700 **Turku**

www.sweco.fi
etunimi.sukunimi@sweco.fi
puh. 0207 393 000

Y-tunnus 2998506-9

Sisällysluettelo

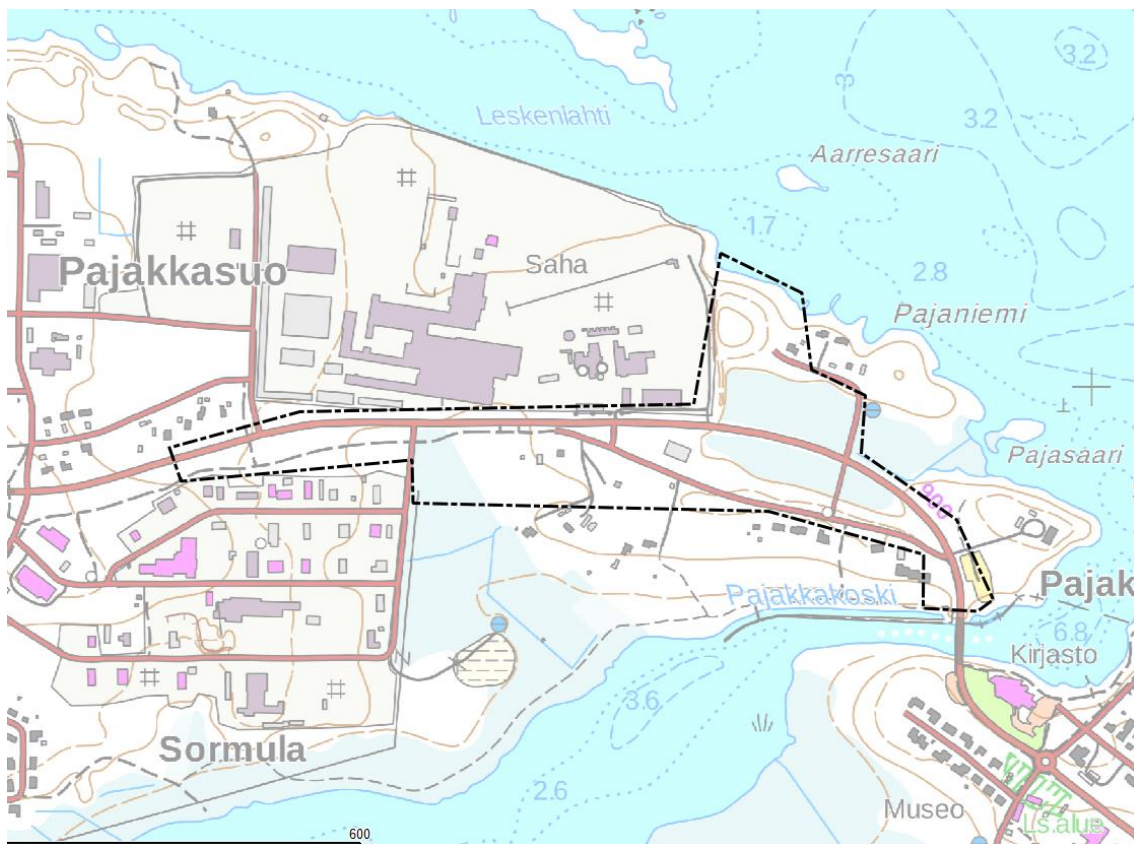
1	JOHDANTO	3
2	AINEISTO JA MENETELMÄT	4
3	MAA- JA KALLIOPERÄ SEKÄ TOPOGRAFIA	5
4	PINTA- JA POHJAVEDET	5
5	KASVILLISUUS.....	5
6	LINNUSTO JA MUU ELÄIMISTÖ.....	14
7	LUONTOARVOT	15
7.1	NATURA- JA SUOJELUALUEET SEKÄ MUUT ARVOKKAAT ALUEET.....	15
7.2	ARVOKKAAT LUONTOKOhteet	15
7.3	HUOMIOITAVA LAJISTO.....	16
7.4	MUUTA HUOMIOITAVAA.....	16
8	VIERASLAJIT.....	17
9	YHTEENVETO JA SUOSITUKSET	18
10	LÄHTEET	19

Liite 1 Huomiotavat kohteet ja lajit sekä vieraslajien esiintymispaikat

1 JOHDANTO

Luontoselvitykseen on koottu olemassa oleva tieto alueen luonnonympäristöstä, jota on tarkennettu maastokäynnillä 12.10.2020. Luontoselvityksessä kuvataan käytetyt menetelmät, esitellään alueen luonnon ja kasvillisuuden yleispiirteet sekä arvokkaat luontokohteet ja huomionarvoinen lajisto. Luontoselvityksen on tehnyt FM biologi Aija Degerman Swecolta.

Selvitysalue sijoittuu Kuhmon taajaman länsiosaan Hyryntien varteen. Pohjoisessa alue rajautuu saha-alueeseen ja osin Lammasjärven Leskenlahden rantaan. Alueen poikki kulkee Koskitie, joka jatkuu itään pyörätienä. Selvitysalueen raja on esitetty kuvassa 1.

Kuva 1. Selvitysalueen raja.

Kuva 2. Ilmakuva alueesta.

2 AINEISTO JA MENETELMÄT

Luontoselvityksessä kuvataan kasvillisuuden ja luonnon yleispiirteet ja luontoarvojensa puolesta huomioitavat kohteet. Arvokkaita luontokohteita ovat luonnonsuojelulain (29 §), metsälain (10 §) ja vesilain (luku 2. 11 §) mukaiset suojellut luontotyytit, uhanalaiset luontotyytit (Kontula ja Raunio 2018) ja muut kasvillisuudeltaan huomionarvoiset kohteet ja lajiesiintymät. Arvokkaita lajeja ovat luontodirektiivin mukaiset, erityisesti suojeltavat, Suomen kansainväliset vastuulajit, uhanalaiset (Hyvärinen ym. 2019) ja muut huomionarvoiset lajit.

Kasvillisuus- ja luontotyyppikartoitus on tehty maastokäynnillä 12.10.2020. Ajankohta oli varsinaisen luontoselvityksen tekemiseen myöhäinen, mutta kasvillisuus oli melko hyvin edelleen nähtävissä, vaikka osa ruohovartisista olikin jo lakastunut.

Lähtötietoina selvityksessä on käytetty peruskarttoja, ilmakuvia ja ympäristöhallinnon Karpalo-tietokannan tietoja, Laji.fi-tietokannan (lokakuu 2020) tietoja, Metsäntutkimuslaitoksen valtakunnan metsien inventoinnin kartta-aineistoja ja Metsäkeskuksen tietokannan Metsään.fi tietoja.

3 MAA- JA KALLIOPERÄ SEKÄ TOPOGRAFIA

Selvitysalueen maaperä on hiekkamoreenia ja soiden kohdalla saraturvetta. Alueen kallioperä on Lentuan kompleksiin kuuluvaa raitaista amfiboliittia. Maastonmuodoiltaan alueen keskiosa Hyryntien molemmin puolin on alavaa. Maasto nousee kohti Lammasjärven rantaa ja Koskitien suuntaan.

4 PINTA- JA POHJAVEDET

Selvitysalue sijaitsee Lammasjärven rannalla ja lähellä Pajakkajoen suuta. Lammasjärven pinta-ala on 46,8 km². Se sijaitsee Sotkamon reitillä. Järven keskisyvyys on 4,3 metriä ja suurin syvyys 21 metriä. Lammasjärven valuma-alue, järvi mukaan lukien, on 3444 km² ja järvisyys 10,8 %. (järviwiki.fi). Lammasjärvi on pintavesityypiltään suuri humusjärvi, joka ei ole voimakkaasti muutettu. Lammasjärven ekologinen tila on hyvä. Pajakkajoki kuuluu suuriin kangasmaiden jokiin. Myös sen ekologinen tila on hyvä (Ympäristö.fi/vesikartta).

Selvitysalueella tai sen lähellä ei ole luokiteltuja pohjavesialueita. Lähin pohjavesialue Multikangas sijaistee noin 2,7 km alueelta länteen.

5 KASVILLISUUS

Alueen itäosassa Hyryntien varressa on mäntypuustoista rämettä. Hyryntie on aikoinaan tehty suoalueen poikki. Tien eteläpuolella räme rajautuu etelää kohti melko jyrkästi nousevan kankaan laitaan. Hyryntien eteläpuolinen räme on keskeisiltä osiltaan melko luonnontilainen. Tien pohjoispuolella suon laitteet ovat kuivuneet tieojien vuoksi. Suon poikki kulkee myös maahan kaivettu johtolinja. Pohjoispuolinen suo on rämemuuttumaa. (Kuvat 3 ja 4)

Kuva 3. Hyryntien eteläpuolella on mäntypuustoista isovarpurämettä.

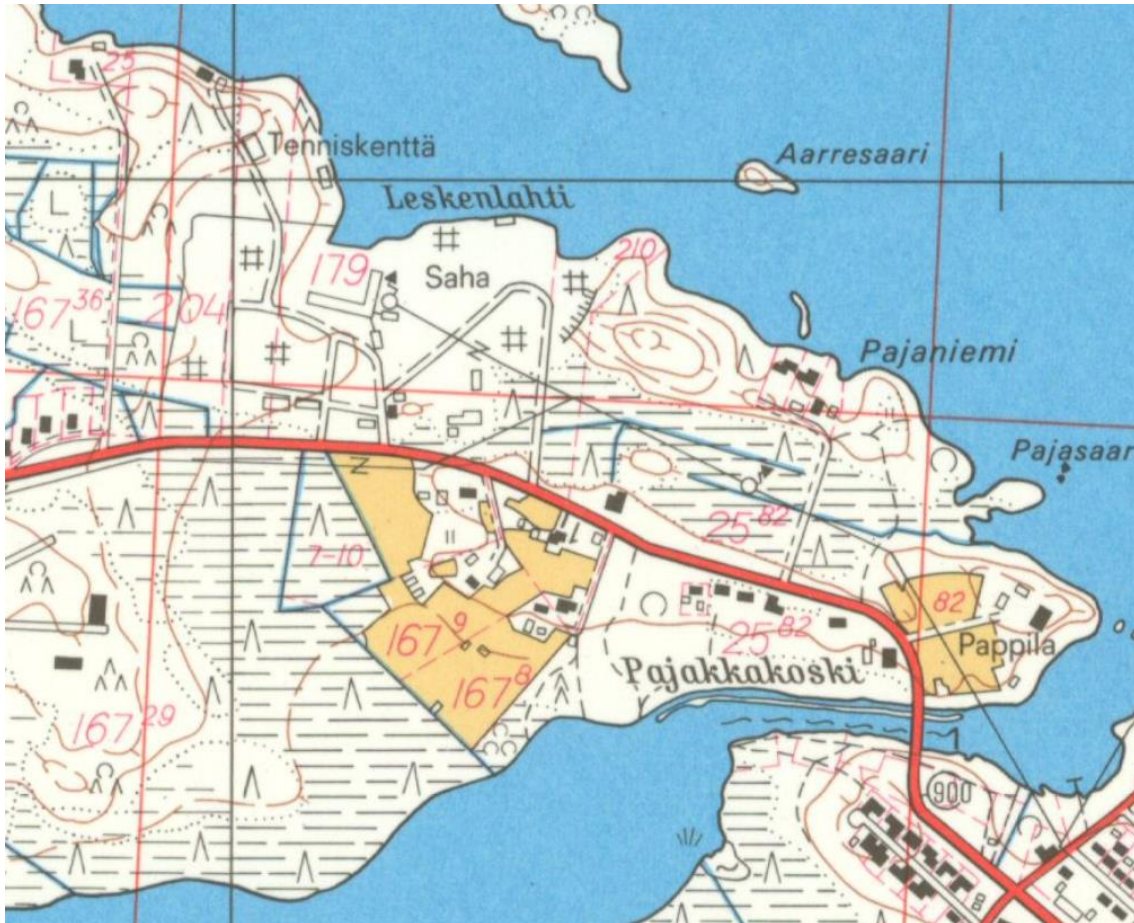

Kuva 4. Hyryntie kulkee soisen alueen poikki.

Soinen alue on myös Hyryntien ja Pennintien risteysalueen itäpuolella. Täällä on isovarpurämettä/rämemuuttumaa. Tien varrella kasvaa männyn lisäksi koivua ja näkymä on ryteikköinen.

Koskitien eteläpuolella alueen keskiosissa on aikoinaan ollut peltoja talojen ympärillä ja asutusta on ollut nykyistä enemmän. Alueelta on vastikään purettu rakennuksia. Pihapiireistä on

jäänteinä joitakin isompia puita ja koristepensaita, joista jotkin, kuten angervot ovat levinneet melko laajalle alueelle. Entiset pellot ovat kasvaneet umpeen ja pensoittuneet. (Kuvat 5-7)

Kuva 5. Peruskartta vuodelta 1975. Kartassa näkyy vielä Hyyrintien eteläpuolen asuttua ympäristöä peltoineen.

Kuva 6.. Koskitien eteläpuolen entinen peltomaisema on sulkeutunut.

Kuva 7. Koskitien varresta on purettu talo piharakennuksineen. Pihapiiristä muistuttavat suuremmat puut.

Peltoja on aikoinaan ollut myös pappilan ympäristössä selvitysalueen itäpuolella (kuvat 8 ja 9). Hyryntien varren parkkipaikan ympäristössä on avoimempaa maisemaa, mutta pellot ovat käytön loputtua kasvamassa umpeen.

Kuva 8. Pajakkajoen suulla niemessä on entinen pappila, jonka ympäristö on entistä viljelymaisemaa. Pappila sijaitsee selvitysalueen ulkopuolella.

Kuva 9. Hyryntien ja Koskitien risteysalueella selvitysalueen itäosassa on entistä peltoa, jolla kasvaa nykyään lehtipuustoa. Aluskasvillisuus on edelleen heinävaltaista.

Koskitien varsi selvitysalueen keskiosissa on metsäinen. Tie on ympäristöään ylempänä harjanteella ja sitä reunustavat puut. Paikoin on vanhempaa maisemallisesti merkittävää puustoa (kuva 10). Maasto laskee Hyryntien ja tien varren suon suuntaan.

Kuva 10. Koskitien varressa on vanhempaa maisemallisesti merkittävää puustoa.

Lammasjärven rantaan jää metsäinen kumpare, jota länsipuolella rajaa sahan alue ja itäpuolella Pajaniementien varren asutus. Kumpareella metsä on mäntypuustoista tuoretta kangasta. Järven rannassa on kapea lehtipuu- ja pensasvyöhyke, rantakasvillisuutta ei juuri ole. (kuvat 11, 13 ja 14)

Kuva 11. Metsäisellä kumpareella Lammasjärven rannassa kasvaa komeaa männikköä.

Kuva 12. Metsäkumpareelta avautuu näkymä saha-alueelle.

Kuva 13. Selvitysalueella rantavyöhykkeessä on kapealti lehtipuustoa ja pensaikkoo, ranta on metsäinen.

Kuva 14. Saha-alueen rannassa kasvaa vanhempaa puustoa. Kuva selvitysalueen nurkalta länteen.

Selvitysalueen länsiosassa teollisuusalueen, pyörätien ja Hyyrintien varteen jää puustoisia alueita. (kuvat 15 ja 16)

Kuva 15. Hyyrintien eteläpuolen pyörätien maisema teollisuusalueen suuntaan kuvattuna.

Kuva 16. Kuva pyörätieltä selvitysalueen länsipäästä. Vasemmalla teollisuusalueen rakennuksia.

Kuva 17. Kuva pyörätieltä saha-alueen suuntaan.

6 LINNUSTO JA MUU ELÄIMISTÖ

Alueelle ei ole tehty erillistä pesimälinnustoseselvitystä. Lokakuun maastokäynnillä lintuja havaittiin vain muutamia, kuten harakka, talitiainen, sinitiainen, punatulkkku ja parvi ruokailevia tilhiä Koskitien purettujen rakennusten ympäristön pihlajissa.

Laji.fi-tietokannassa 1990-luvulta tähän päivään havaintoja selvitysalueelta Pajakkakoskelle asti on seuraavista lajeista: koskikara (talvinen havainto Pajakkakoskelta), isokoskelo, telkkä, kalatiira, pikkulokki, naurulokki, kyhmyjoutsen, rantasipi, tukkakoskelo, nokikana, taivaanvuohi, järripeippo, urpiainen, punakylkirastas ja räkättirastas.

Kuva 17. Maastokäynnin lintuhavaintoja; tilhet ja harakka.

Selvitysalueen eteläpuolella virtaa Pajakkajoki. Vesimäärältään Pajakka on Kainuun suurin vapaana kuohuva joki ja siksi erittäin merkittävä vaelluskalojen lisääntymisalue. Joen luonnonkalastoon kuuluvat isoksi kasvavat järvitaimenet sekä lukuisat siiat ja harjukset (Kuhmonkosket.fi).

Kuva 18. Pajakkakoski selvitysalueen eteläpuolella.

7 LUONTOARVOT

7.1 Natura- ja suojelualueet sekä muut arvokkaat alueet

Selvitysalueella tai sen ympäristössä ei ole Natura-alueita tai luonnonsuojeluohjelman kohteita. Pajakkakosken toisella puolella Kuhmon keskustassa on yksityismaan luonnonsuojelualue Vanha-Tuupalan pihapuisto (YSA110320). Etäisyyttä selvitysalueelle on noin 300 m.

Selvitysalueen ympäristössä ei ole arvokkaita lintualueita (IBA, FINIBA, MAALI).

Sylväjänniemi noin 800 m selvitysalueesta pohjoiseen järven toisella rannalla on valtakunnallisesti arvokas moreenimuodostuma. Lähistöllä ei ole valtakunnallisesti arvokkaita kalliomuodostumia, kivikoita tai tuuli- ja rantakerrostumia.

7.2 Arvokkaat luontokohteet

Selvitysalueella ei ole erityisiä huomioitavia luontokohteita. Alueella ei ole luonnonsuojelulain, vesilain tai metsälain mukaisia kohteita tai uhanalaisia luontotyyppejä.

7.3 Huomioitava lajisto

Alueelta ei ole tietoja luontodirektiivin liitteen IV mukaisista, uhanalaisista tai muuten huomionarvoisista lajeista aikaisempien tietojen mukaan eikä niitä maastokäynnilläkään havaittu. Pientä epävarmuutta selvitykseen aiheuttaa maastokäynnin hyvin myöhäinen ajankohta. Selvitysalueen elinympäristöt huomioiden on kuitenkin melko epätodennäköistä, että alueella kasvaisi uhanalaisia tai muuten huomioitavia putkilokasvilajeja.

Pajakkajoen rannalla havaittiin alueellisesti uhanalainen (RT) keltakurjenmiekka (liite 1).

7.4 Muuta huomioitavaa

Maisemallisesti tai muuten huomioitavia kohteita ovat Hyyrintien eteläpuolinen räme, Koskitien varren varttunut puusto ja iso vanha raita Hyyrintien pohjoispuolella. Nämä on esitetty alla olevassa liitteessä 1.

Kuva 18. Hyyrintien eteläpuolella pappilan kiertävän merkityn ”Lintumetsän polun” varrella on maisemassa erottuva suuri vanha raita.

Selvitysalueen eteläpuolella on komea Pajakkakoski, joka on retkeily- ja kalastuskohde.

Kuva 19. Pajakkakosken opaste.

8 VIERASLAJIT

Hyryntien eteläpuolella pyörätien varressa kasvaa vieraslajiksi luokiteltua komealupiinia. Selvitysalueen ulkopuolella Pajakkakosken parkkipaikan reunalla kasvaa jättipalsamia. Pajakkakoskelta on havainto Laji.fi-tietokannassa idänkanukasta. Kanukkaa kasvaa myös rantametsässä useassa kohtaa. Samalla alueella kasvaa isotuomipihlajaa. Terttuseljaa kasvaa Pajaniementien varressa. Kaikki em. lajit ovat koristekasveja ja levinneet luontoon pihojen istutuksista. Koskitien ja Pajaniementien varressa puutarhajätettä on kipattu alas rinnettä ja lajit ovat levinneet näille paikoille. Vieraslajien havaintopaikat on esitetty liitteen 1 kartalla.

Kuva 20. Ylhäällä idänkanukka. Alhaalla lupiini, tertsuselja ja jättiputki.

9 YHTEENVETO JA SUOSITUKSET

Maastossa käytiin lokakuussa, joka on varsinaisen luontoselvityksen tekoon myöhäinen ajankohta. Kasvillisuus oli kuitenkin vielä suurimmaksi osaksi tunnistettavissa.

Selvitysalueella ei ole luonnonsuojelulain, vesilain tai metsälain mukaisia kohteita eikä uhanalaista tai muuta huomionarvoista lajistoa lähtötietojen ja maastokäynnin perusteella.

Luonnon monimuotoisuutta lisääviä ja maisemallisesti huomionarvoisia kohteita selvitysalueella ovat Hyryntien eteläpuolinen räme, vanha raita Pappilan luontopolun varrella ja vanhempi puusto Koskitien varressa. Selvitysalueen eteläpuolella on retkeily- ja kalastuskohde Pajakkakoski ja jokirannassa virkistysreitti pitkospuineen.

10 LÄHTEET

GTK, Maankamara-karttapalvelu. Osoitteessa:

<https://gtkdata.gtk.fi/Maankamara/index.html>

Hyvärinen, E., Juslen, A., Kemppainen, E., Uddström, A. & Liukko, U.-M. 2019. Suomen lajien uhanalaisuus – Punainen kirja 2019. Ympäristöministeriö ja Suomen ympäristökeskus.

Kontula, T. ja Raunio, A. (toim.) 2018: Suomen luontotyyppien uhanalaisuus. Suomen ympäristö 5/2018. Osat I ja II. Suomen ympäristökeskus ja Ympäristöministeriö, Helsinki.

Kuhmon kosket, Pajakkakoski. Osoitteessa: <https://www.kuhmonkosket.fi/pajakkajoki/> (luettu 29.10.2020)

Kulttuuriympäristön palveluikkuna. Osoitteessa:

https://www.kyppi.fi/palveluikkuna/mjreki/read/asp/r_eihakuehtoa.aspx

Laji.fi, Suomen Lajitietokeskus. Osoitteessa:

<https://laji.fi/> (luettu 11.10.2020)

Metsään.fi -karttapalvelu. Osoitteessa:

<https://www.metsaan.fi/karttapalvelut>

Metsäntutkimuslaitos. Monilähteisen valtakunnan metsien inventoinnin (MVMi) kartta-aineistot. Karttapalvelu Paikkatietoikkuna

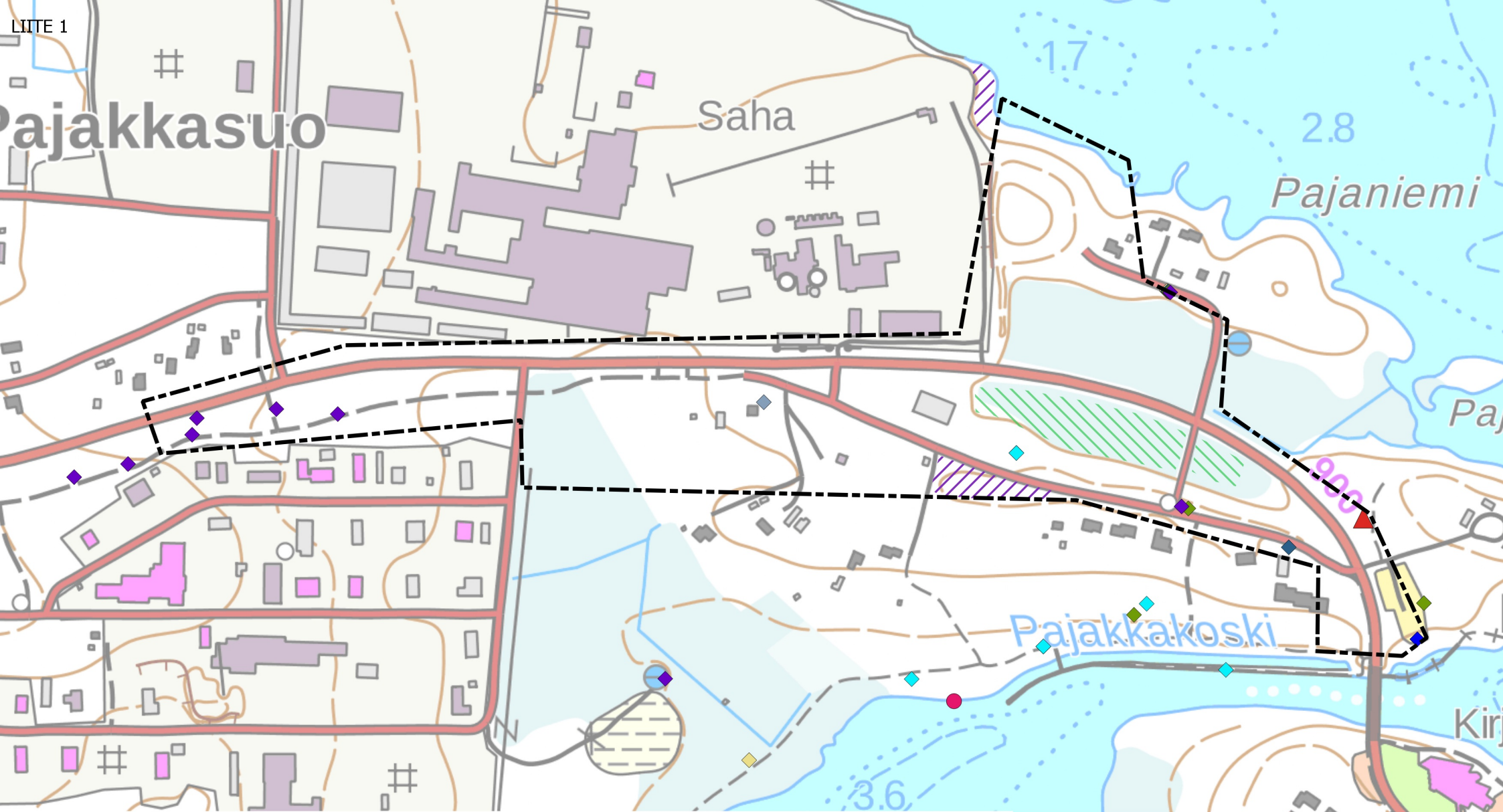
<https://kartta.paikkatietoikkuna.fi> (luettu 11.10.2020)

Vesilaki

<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2011/20110587>

Ympäristöhallinnon karttapalvelu Karpalo. Osoitteessa:

<https://www.wp2.ymparisto.fi/KarpaloSilverlight/>

selvitysalue

huomionarvoiset kohteet

maisemallinen puusto

räme

vanha raita

huomioitavat lajit

keltakurjenmiekka (RT)

vieraslajit

jattipalsami

idankanukka

viitapihlaja-angervo

lupiini

isotuomipihlaja

ruttojuuri

terttuselja